

Леснікова М. В.

кандидат економічних наук, старший науковий співробітник
ДНУ «Інститут освітньої аналітики», Київ, Україна, conversat95@gmail.com
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-2802-973X>

РОЗВИТОК РЕГІОНАЛЬНИХ СИСТЕМ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ

Анотація. Протягом 2011–2020 рр. спостерігалася стійка тенденція зменшення чисельності учнів і слухачів, прийнятих на навчання до закладів професійної (професійно-технічної) освіти (П(ПТ)О). Головною причиною небажання молоді та дорослих здобувати робітничі професії є стереотип щодо їх неперестижності. Однак за результатами вступної кампанії 2021 р., уперше за останніх 10 років, зафіксоване зростання кількості вступників до закладів П(ПТ)О. Цьому сприяли такі кроки: надання вступникам можливості освоїти інтегровані, укрупнені професії, що допоможуть їм оволодіти широкими кваліфікаціями й компетенціями; запровадження мережевої форми здобуття освіти; надання можливості здобути професійні кваліфікації за дуальною формою навчання; активна профорієнтаційна робота серед учнівської молоді; створення навчально-практичних центрів (НПЦ); побудова оптимізованої мережі закладів П(ПТ)О. Статистичне дослідження результатів вступної кампанії до цих закладів засвідчило, що лідерами за чисельністю осіб, прийнятих на навчання до закладів П(ПТ)О, осіб, які здобувають П(ПТ)О за дуальною формою навчання, за кількістю створених НПЦ є Львівська, Дніпропетровська, Харківська, Донецька, Одеська, Запорізька, Вінницька області та м. Київ, де обсяги підготовки кваліфікованих робітників вищі, ніж у решті регіонів України.

Ключові слова: заклади професійної (професійно-технічної) освіти, система професійної (професійно-технічної) освіти, престижність, професійна орієнтація, інтегрована професія, навчально-практичні центри, дуальна освіта.

JEL classification: I21, I28.

DOI: 10.32987/2617-8532-2021-5-79-90.

Система професійної (професійно-технічної) освіти (далі – П(ПТ)О) є однією з найважливіших і найскладніших у життєдіяльності суспільства та виконує різні функції, а саме: соціальну, економічну, освітню, пізнавальну тощо. Реалізація цих функцій П(ПТ)О відбувається в системній взаємодії закладів П(ПТ)О різних типів і форм власності, підприємств та організацій роботодавців, соціальних партнерів, громадських організацій, об'єдна-

них територіальних громад, органів державної влади й управління. Професійна освіта покликана виконувати надзвичайно важливу місію – забезпечувати підготовку молодого покоління до праці [1].

Наразі в системі П(ПТ)О України активно впроваджуються реформи, що мають на меті створення умов для якісної підготовки кваліфікованих кадрів згідно із пріоритетами державної політики, орієнтованої на розвиток і самореалізацію особисто-

© Леснікова М. В., 2021

сті, її участі та інтеграції в суспільне життя [2].

П(ПТ)О забезпечує здобуття громадянами професії відповідно до їхніх покликань, інтересів, здібностей, а також допрофесійну підготовку, перепідготовку, підвищення кваліфікації. За останні роки потенціал кваліфікованих робітників в Україні помітно знизився порівняно з розвинутими країнами. Це зумовлено падінням престижу робітничих професій, неефективним інформуванням населення про попит на професії, недостатньою участю суб'єктів господарювання в подоланні проблем професійної освіти й навчання. Як наслідок, суб'єктів господарювання не задовольняє якість підготовки робітничих кадрів, що пов'язано із застарілою матеріально-технічною базою, недосконалістю кваліфікаційних характеристик на професії та види робіт, державних стандартів професійно-технічної освіти, недостатнім рівнем підготовки педагогічних працівників [3, с. 5].

Метою статті є статистичне дослідження результатів вступної кампанії до закладів П(ПТ)О та окреслення напрямів подальшого розвитку системи П(ПТ)О.

Питанням розвитку професійної освіти в Україні присвячено праці таких науковців, як Н. Довганик, Н. Ничкало, А. Никоненко, В. Радкевич та ін.

Вступна кампанія до закладів П(ПТ)О традиційно розпочинається у травні-червні й триває до 1 вересня, проте набір учнів і слухачів не переривається протягом усього календарного року.

Упродовж 2011–2021 рр. спостерігається стійка тенденція зменшення чисельності учнів та слухачів, прийнятих на навчання до закладів П(ПТ)О (рис. 1). Основними причинами такої невтішної динаміки, на думку багатьох дослідників, є: низький поріг доступу до здобуття вищої освіти, небажання дітей та їхніх батьків освоювати робітничі професії, зношеність і застарілість обладнання закладів П(ПТ)О, неефек-

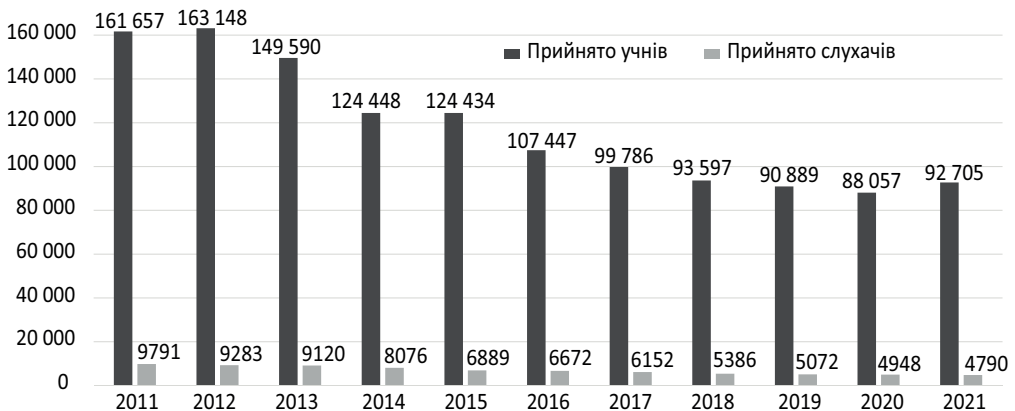

Рис. 1. Прийом учнів і слухачів до закладів П(ПТ)О у 2011–2020 рр. (станом на 1 вересня відповідного року), осіб

Побудовано автором за даними Державної служби статистики України. 2020. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2021/osv/osv_rik/zcpho_Ukr_2020.xls.

тивне управління ними, традиційно невисока мобільність дорослого населення, відсутність системи його інформування про можливості перекваліфікації відповідно до потреб регіональних ринків праці, відсутність можливості отримання часткових кваліфікацій, необхідних для працевлаштування, у т. ч. самостійно, з підтвердженням нових кваліфікацій, нерозвиненість державно-приватного партнерства [4].

Але головною причиною, яка істотно посилює небажання молоді й дорослих здобувати робітничі професії, є стереотип щодо її неprestижності. Проте в наш час престижною є та професія, котра приносить більший дохід. Крім того, усі професії потрібні. Prestиж будь-якої професії залежить від людини та від її ставлення до своєї праці. Водночас очевидно, що в умовах новітніх технологічних змін певні професії, наприклад друкарка, телефоністка, уже не є актуальними. Інформатизація й цифровізація виробничих процесів становлять основу четвертої промислової революції [5].

На думку В. Радкевич, неprestижність П(ПТ)О зумовлена економічною кризою, недосконалістю державного освітнього менеджменту, відсутністю професійної освітньої логістики, розбалансуванням системи професійної освіти внаслідок збільшення кількості закладів вищої освіти та зникненням конкуренції при вступі до них, перевиробництвом дипломованих фахівців і зниженням якості їхньої професійної підготовки, погіршенням фінансового забезпечення закладів освіти й науково-педагогічних працівників, зниженням авторитету вчителів, ви-

кладачів і майстрів навчання, високим рівнем безробіття серед випускників тощо [6].

Досліджуючи причини виникнення стереотипу неprestижності П(ПТ)О у свідомості молоді, В. Николенко зауважує, що в провідних західних країнах зростає роль і престижність розумової праці. Талановиті люди стають ученими, керівниками або кваліфікованими фахівцями у сферах, пов'язаних з управлінням чи наукою. Робітниками ж успішні люди не працюють – цей суспільний клас формується з незаможних верств населення та емігрантів. Принаймні, саме така точка зору домінує в масовій культурі (західній і сформованій за її шаблонами вітчизняній).

Враховуючи значний вплив масової культури на українську молодь, не дивно, що уявлення про неprestижність робітничих професій глибоко проникли в її середовище, особливо за період кризових 1990-х років. Можна виокремити такі основні чинники формування уявлень про неprestижність робітничих професій, а отже, дефіциту робітничих кадрів: «постіндустріальний» світогляд українського населення; незадовільний стан вітчизняної системи П(ПТ)О; безвідповідальність роботодавців стосовно підготовки й утримання робітників; брак коштів у підприємств для створення привабливих робочих місць [7].

Дослідження психологічних чинників професійного самовизначення старшокласників виявило, що для істотної їх частки при виборі професії основними мотивами є висока заробітна плата, престиж, громадська значущість, можливість керувати іншими людьми, а не особистісна

самореалізація. Розроблена й запроваджена в навчальний процес програма психолого-педагогічного супроводу формування професійного самовизначення старшокласників базується на закономірностях та механізмах вікового розвитку, чинниках професійного самовизначення [8].

Усвідомлюючи поширеність серед молоді й дорослих стереотипу щодо непрестижності професійної (професійно-технічної) освіти, Міністерство освіти і науки України, органи місцевого самоврядування та заклади П(ПТ)О докладають чималих зусиль для його подолання. Як результат, у 2021 р., уперше за останніх 10 років, зафіксовано зростання чисельності вступників до цих закладів:

станом на 1 вересня до них для здобуття робітничих професій прийнято 92 705 випускників закладів загальної середньої освіти, що на 5,3 % (4648 осіб) більше, ніж у 2020 р., та на 2 % (1816 осіб) більше, ніж у 2019 р. (див. рис. 1).

За результатами вступної кампанії 2021 р. лідирують Львівська (прийнято 8486 осіб), Дніпропетровська (7532 особи), Харківська (5916 осіб) і Вінницька (5203 особи) області (рис. 2).

Цього року майже 90 % бюджетних місць у закладах П(ПТ)О припадає на регіональне замовлення. Заклади надають здобувачам можливість безоплатно опанувати професію за короткий термін (від 6 місяців до 3 років),

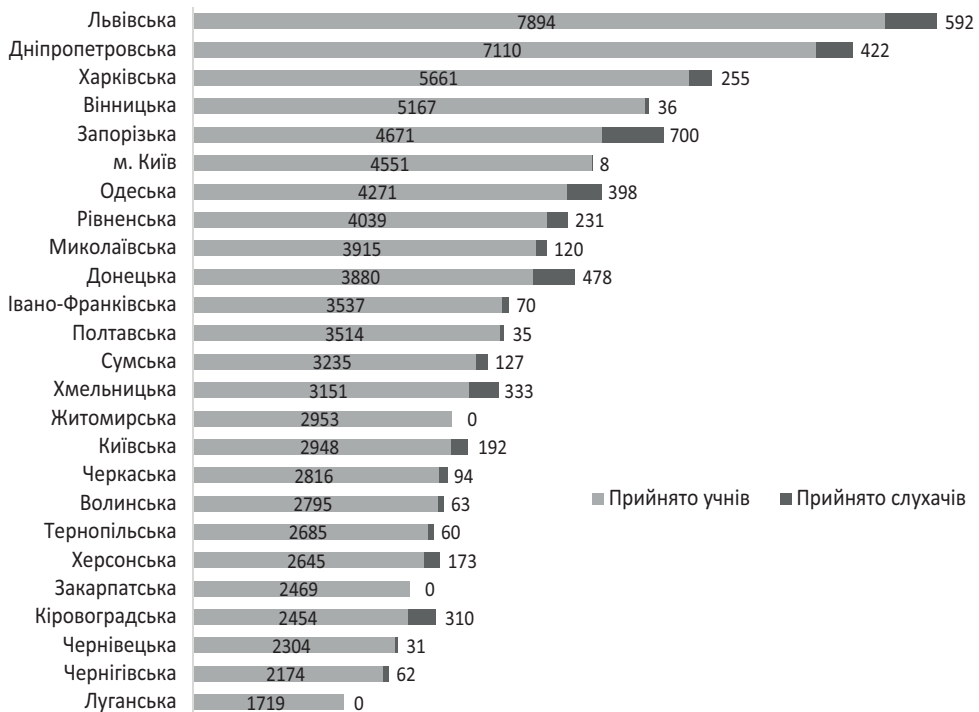

Рис. 2. Прийом учнів і слухачів до закладів П(ПТ)О станом на 1 вересня 2021 р. за регіонами, осіб

Побудовано автором за даними статистичної звітності № 2 (профтех) Міністерства освіти і науки України за 2021 р.

розпочати кар'єру вже під час навчання, отримати стипендію, безкоштовне проживання в гуртожитку та пройти оплачувану практику на підприємстві. Вступникам пропонується здобути інтегровані, укрупнені професії, які допоможуть їм оволодіти широкими кваліфікаціями й компетенціями. Наприклад, монтажник будівельний (інтегрована професія) може працювати бетоноармом чи арматурником або муляром чи монтажником залізобетонних, сталевих конструкцій. При потребі такий робітник може вільно переходити від одного до іншого виду роботи в межах укрупненої професії [9, с. 94]. Найпопулярнішими серед вступників цього року були такі інтегровані професії: «Слюсар з ремонту сільськогосподарських машин та устаткування»; «Тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва»; «Перукар (перукар-модельєр); візажист»; «Кухар; кондитер»; «Муляр; штукатур; облицювальник-плиточник»; «Електромонтер з ремонту та обслуговування електроустаткування; електромонтажник з освітлення та освітлювальних мереж»; «Водій автотранспортних засобів (кат. «С»); «Помічник машиніста електровоза; слюсар з ремонту рухомого складу».

Ще однією інновацією, яка сприяє підвищенню престижності П(ПТ)О, є мережева форма здобуття такої освіти, затверджена наказом МОН від 12.12.2019 № 1552 [10]. Разом із традиційними формами здобуття П(ПТ)О (денною, вечірньою, заочною, дистанційною) здобувачу пропонуватимуть мережеву. За цією формою можна навчатись у кількох закладах П(ПТ)О одночасно. Для організації здобуття П(ПТ)О за мережевою формою заклад освіти може залучати до

співпраці інші заклади освіти, підприємства, установи й організації, фізичних осіб, що провадять освітню діяльність. Організація освітнього процесу за мережевою формою здійснюється на підставі договору про співпрацю між закладом П(ПТ)О, до якого зараховані здобувачі освіти (базовим закладом), та іншим суб'єктом (суб'єктами) освітньої діяльності (партнером/партнерами – підприємствами, установами, організаціями). Заклад П(ПТ)О, що є базовим, забезпечує виконання освітньої програми здобувачами освіти, проводить їх державну кваліфікаційну атестацію та видає документ про освіту.

Потужним важелем, покликаним сприяти підвищенню престижності П(ПТ)О, є можливість здобуття професійної кваліфікації за дуальною формою. Дуальна форма здобуття П(ПТ)О дає змогу молоді під час навчання розпочати кар'єру, збагнути особливості професії, принцип роботи виробництва. Здобувач опановує теоретичний матеріал у закладі П(ПТ)О з викладачем або майстром виробничого навчання (30 % навчального часу), а практичне навчання проходить безпосередньо на виробництві (70 % навчального часу). Структура освітнього процесу за дуальної форми здобуття П(ПТ)О поділяється на теоретичний модуль у закладі (до 2 місяців) і практичний модуль на базі підприємства (до 4 місяців). За учнем закріплюються одночасно два ментори: наставник від підприємства та майстер виробничого навчання від закладу. Перший відповідає за його адаптацію, безпеку роботи й передає свій досвід, другий слідкує за дотриманням навчальних планів та успішністю. Після

завершення навчання представники закладу й підприємства оцінюють рівень професійної підготовки учня.

В Україні здобуття П(ПТ)О за дуальною формою навчання започатковане у 2015–2017 рр. У цей період проходив експеримент з організації навчально-виробничого процесу з елементами дуальної форми навчання на базі Вищого професійного училища № 33 м. Києва (професія «Кухар»), Вищого професійного художнього училища м. Львова (професія «Маляр»), Вищого професійного училища машинобудування м. Запоріжжя (професія «Токар») [11].

За чисельністю осіб, які здобувають П(ПТ)О за дуальною формою, лідирують Львівська область

(799 осіб), м. Київ (643 особи), Дніпропетровська (499 осіб) і Запорізька (461 особа) області (рис. 3). У 2020 р. випуск здобувачів П(ПТ)О за дуальною формою становив 5 422 особи, з котрих 80 % працевлаштовано. Зазвичай випускникам пропонують відкриті вакансії на тому ж підприємстві, де вони навчалися. Рівень участі роботодавців у дуальній формі навчання є найвищим у м. Києві (175), Житомирській (160), Львівській (134), Вінницькій та Хмельницькій (125), Рівненській (111) областях.

Високих темпів набуває профорієнтаційна робота серед учнівської молоді. Свідомий вибір молодими людьми своєї майбутньої професії є одним із найважливіших рішень,

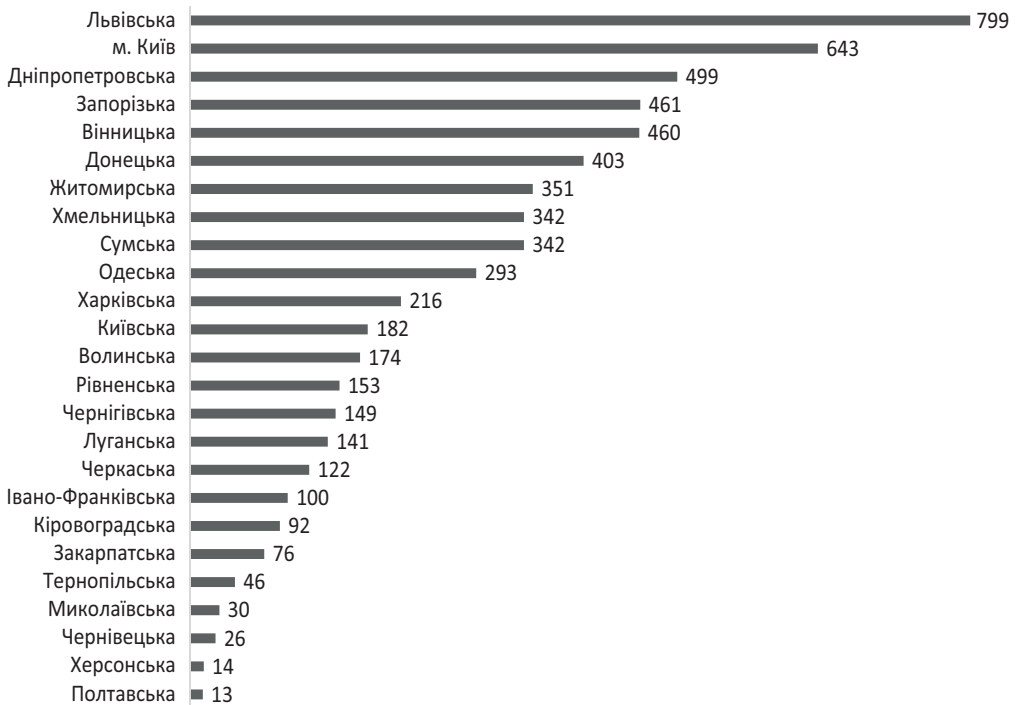

Рис. 3. Чисельність осіб, які здобувають П(ПТ)О за дуальною формою навчання, осіб

Побудовано автором за: Результати аналізу діяльності регіональних систем професійної освіти (2020). URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/pto/Zakhody/2020/10/4_I.Shumik.Audit.PTO.Results.6.10.2020_final.pdf.

адже великою мірою визначає їхню подальшу життєву стратегію, а також рід діяльності та добробут. Сучасними інноваційними формами профорієнтації є застосування інформаційно-комунікаційних технологій, професійні проби, «Один день із життя студента», рекламна інформація, сайт закладу освіти [12].

Серед інноваційних форм профорієнтаційної роботи, запроваджених останніми роками МОН і закладами П(ПТ)О при вступній кампанії, – захід «Дні відкритих дверей», під час якого відбуваються зустрічі приймальних комісій із майбутніми вступниками. Кожний заклад П(ПТ)О розміщує на своєму сайті та на офіційному сайті МОН графік проведення цього заходу. Дні відкритих дверей покликані інформувати школярів 9-х і 11-х класів, їхніх батьків, а також доросле населення, котре бажає підвищити кваліфікацію або здобути нову професію, про термін та умови навчання, особливості професій, яких навчають у закладі, перелік обов'язкових документів для вступу, показати матеріально-технічну базу закладу, познайомити з майбутніми викладачами тощо.

Варто також додати, що цього року в Україні стартував масштабний всеукраїнський проєкт із профорієнтації та побудови кар'єри «Обери професію своєї мрії». Комунікаційно-просвітницька кампанія охопить понад пів мільйона учнів і вчителів старших класів усіх закладів загальної середньої освіти України. Головна мета проєкту – в найкоротший термін побудувати ефективну профорієнтаційну систему, яка з'єднає сферу освіти з реальним ринком праці для підготовки висококваліфікованих

кадрів та не поступатиметься найкращим міжнародним аналогам.

Протягом 2018–2021 рр. у закладах П(ПТ)О спостерігається стійке зростання чисельності дорослого населення, яке здобуває професійні кваліфікації. Станом на 1 січня 2021 р. осіб віком від 30 років і старше побільшало на 3,4 % (на 366 осіб) порівняно з попереднім роком [11]. Розширює можливості для навчання дорослих наявність у закладах П(ПТ)О навчально-практичних центрів (НПЦ). Під такі центри виділено частину приміщень закладів П(ПТ)О з новим обладнанням і технікою, за допомогою котрих набувають практичні навички майбутні представники різних професій. НПЦ створюються за кошти державного бюджету на підставі заявки від закладу П(ПТ)О. Сьогодні в Україні створені й діють 333 НПЦ за основними напрямками: «Промисловість, деревообробка», «Будівництво», «Легка промисловість», «Харчова промисловість». Чимало таких центрів сформовано впродовж останніх трьох років (57 НПЦ діють менше року, 100 – понад рік, 42 – більш ніж два роки, 30 – понад три роки). У 2021 р. місцевим бюджетам із державного бюджету надано 150 млн грн на створення НПЦ на базі закладів П(ПТ)О, що на 50 млн грн більше, ніж у 2020 р.

Найбільше НПЦ створено у Львівській, Дніпропетровській і Одеській областях. При цьому Дніпропетровська область лідирує також і за чисельністю дорослого населення, яке здобуває професійну освіту або підвищує кваліфікацію в закладах П(ПТ)О області (рис. 4).

Підвищенню престижності й конкурентоспроможності професійної (професійно-технічної) освіти сприя-

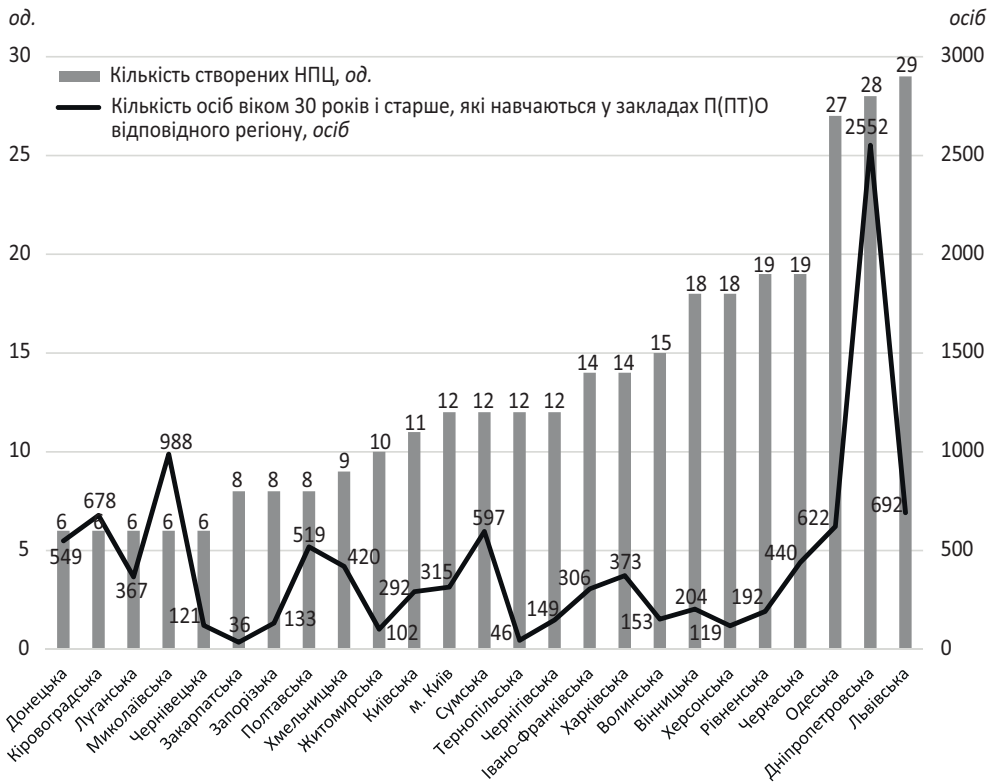

Рис. 4. Кількість створених НПЦ та осіб віком 30 років і старше, які навчаються в закладах П(ПТ)О відповідного регіону

Побудовано автором за даними статистичної звітності № 3 (профтех) Міністерства освіти і науки України за 2021 р.

тиме також оптимізація мережі закладів П(ПТ)О, завдяки чому станом на 1 вересня 2021 р. вона скоротилася на 15 од., до 695 закладів, проти попереднього року.

Упродовж 2020/2021 н. р. відбулися такі зміни в мережі закладів П(ПТ)О:

- 8 закладів реорганізовано шляхом приєднання до більш потужних.
- 9 закладів ліквідовано, а саме:
 - Маневецький професійний ліцей (Волинська область);
 - Державний професійно-технічний навчальний заклад «Ковельське ПТУ» (заклад освіти при ДУ «Ковельська виховна колонія», Волинська область);

- Жовтоводський навчальний центр № 26 (Дніпропетровська область);
- Професійно-технічне училище № 27 м. Лохиці (Полтавська область);
- Професійно-технічне училище № 32 (Полтавська область);
- Копичинський навчальний центр № 112 (Тернопільська область);
- Ізяславський навчальний центр № 31 (Хмельницька область);
- Уманський навчальний центр № 129 (Черкаська область);
- Чернігівський навчальний центр № 44 (Чернігівська область).
- 3 заклади перейменовано (два у Волинській області та один у Миколаївській області).

• 2 заклади, що є структурними підрозділами ЗВО у Львівській області (Відокремлений структурний підрозділ «Львівський коледж інфокомунікації НУ «Львівська політехніка» і Львівське вище професійне училище транспортних технологій та сервісу Національного транспортного університету), виключено з мережі у зв'язку з неотриманням цими закладами регіонального замовлення на підготовку кваліфікованих робітників.

67 % закладів П(ПТ)О мають контингент здобувачів до 400 осіб, решта 33 % закладів – понад 400 осіб. 21 вересня 2021 р. Колегією МОН схвалено проєкт Методичних рекомендацій щодо оптимізації закладів професійної освіти, за якими відбуватиметься ефективна оптимізація мережі закладів П(ПТ)О. Документ містить чіткі й зрозумілі критерії, що допоможуть оцінити стан мережі та спрямувати ресурси на перспективні заклади [13]. Зокрема, у проєкті окреслено такі критерії та індикатори оптимізації: демографічно-статистичний, економічний, доступність і соціальний. Наприклад, у м. Києві цього року планується реорганізувати 13 державних професійно-технічних училищ у комунальні професійні коледжі. Учні таких закладів гарантовано забезпечують першими робочими місцями за обраною професією, вони отримують заробітну плату при проходженні виробничої практики, а першокурсникам обов'язково видають перший робочий інструмент і спеціальний робочий одяг. Також планується запустити платформу для дистанційного навчання «Професійна освіта онлайн». Окрім онлайн-курсів за предметами, там

будуть розміщені різноманітні майстер-класи, а отже, окремі заняття з виробничого навчання можна буде відвідати онлайн [14].

На підставі викладеного доходимо таких висновків. Побудова сучасної та престижної професійної (професійно-технічної) освіти є основним пріоритетом поточного реформування. За результатами вступної кампанії 2021 р. уперше за останніх 10 років зафіксоване зростання чисельності вступників до закладів П(ПТ)О. Серед здобутків – надання вступникам можливості освоїти інтегровані, укрупнені професії, що допоможуть їм оволодіти широкими кваліфікаціями й компетенціями; запровадження мережевої форми здобуття освіти; надання можливості здобути професійні кваліфікації за дуальною формою навчання; активна профорієнтаційна робота серед учнівської молоді; створення навчально-практичних центрів; побудова оптимізованої мережі закладів П(ПТ)О.

Лідерами за чисельністю осіб, прийнятих на навчання до закладів П(ПТ)О, осіб, які здобувають П(ПТ)О за дуальною формою навчання, кількістю створених НПЦ є Львівська, Дніпропетровська, Харківська, Донецька, Одеська, Запорізька, Вінницька області та м. Київ, де обсяги підготовки кваліфікованих робітників вищі, ніж у решті регіонів України.

Основним напрямом подальшого збільшення чисельності вступників до закладів П(ПТ)О є прийняття нового Закону України «Про професійну (професійно-технічну) освіту», в якому зазначено принципи зміни іміджу П(ПТ)О, оновлено термінологію, зміст такої освіти та механізми її функціонування.

Список використаних джерел

1. Ничкало Н. Г. Неперервна професійна освіта у контексті теорії людського капіталу. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/159616065.pdf>.
2. Концепція Державної цільової соціальної програми розвитку професійної (професійно-технічної) освіти на 2022–2027 роки. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/gromadske-obgovorennnya/2021/04/30/proyektkontseptsiyiderzhstsilovoyisotsprohramyrozvytkuprofosvity2022-2027.docx>.
3. Палига О. В., Притула І. А. Модернізація професійної освіти в Україні / Департамент освіти і науки Запорізької обласної державної адміністрації ; ДНЗ «Василівський професійний ліцей». Василівка, 2016. URL: <http://vpl157.zp.ua/file/IYPNowfQ>.
4. Ткачук А. Професійна освіта в сучасних умовах. Погляд збоку. *Громадський простір* : вебсайт. 2020. URL: <https://www.prostir.ua/?library=profesijna-osvita-v-suchasnyh-umovah-pohlyad-z-boku-chasty-na-2>.
5. Довганик Н. М., Чалюк Ю. О. Критерії соціальної стратифікації. URL: https://ir.kneu.edu.ua/bitstream/handle/2010/36036/mddfs_21_59.pdf?sequence=1.
6. Радкевич В. Наукові засади підвищення престижності вітчизняної професійної освіти. *Науковий вісник Інституту професійно-технічної освіти НАПН України. Сер. : професійна педагогіка*. Павлоград : ТОВ «ІМА-прес», 2017. № 13. URL: <https://jrnls.ivet.edu.ua/index.php/1/article/view/92/776>.
7. Никоненко А. В. Чинники формування дефіциту робітничих кадрів на підприємствах України. *Управління персоналом і економіка праці: теорія та практика* : монографія. Київ : Виниченко, 2014. С. 228–245. URL: <http://dSPACE.nuft.edu.ua/jspui/handle/123456789/15521>.
8. Калюжна І. Психологічні чинники професійного самовизначення старшокласників : автореф. дис. ... канд. психол. наук. Київ, 2019. 22 с. URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/28994/>.
9. Лузан П. Г., Кравець Ю. І., Пятничук Т. В. Формування змісту професійного навчання кваліфікованих робітників з інтегрованих професій : метод. посіб. Київ : Ін-т ПТО НАН України, 2012. 136 с.
10. Про затвердження положення про інституційну форму здобуття професійної (професійно-технічної) освіти : наказ Міністерства освіти і науки України від 12.12.2019 № 1552. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-polozhennya-pro-institucijnu-formu-zdobuttya-profesijnoyi-profesijno-tehnicnoyi-osviti>.
11. Освіта в незалежній Україні: розвиток та конкурентоспроможність : інформ.-аналіт. зб. URL: https://iea.gov.ua/wp-content/uploads/2021/08/Osvita-v-nezalezhnij-Ukraini-19.08.2021_FINAL-1.pdf.
12. Кочубей Т. Д., Міщенко М. С. Сучасні підходи до проблеми профорієнтаційної роботи. *Габітус*. № 26. С. 85–88. DOI: <https://doi.org/10.32843/2663-5208.2021.26.15>.
13. Методичні рекомендації щодо оптимізації мережі закладів професійної (професійно-технічної) освіти : проект. URL: https://nus.org.ua/wp-content/uploads/2021/08/НО.projekt.Metod_rekom_optym_zakl_P-PT-0.27.08.pdf.
14. Валентин Мондріївський: У Києві створять 13 комунальних професійних коледжів. *Київська міська рада* : вебсайт. URL: https://kyivcity.gov.ua/news/valentin_mondrivskiy_u_kiyevi_stvoryat_13_komunalnih_profesijnih_koledzhiv/.

Maryna Lyesnikova

Ph. D. (Economics), SSI «Institute of Educational Analytics», Kyiv, Ukraine, conversat95@gmail.com
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-2802-973X>

DEVELOPMENT OF REGIONAL VOCATIONAL (VOCATIONAL AND TECHNICAL) EDUCATION SYSTEMS

Abstract. *The entry campaign for vocational education institutions in Ukraine traditionally starts in May-June and lasts until 1 September, but enrolment is not interrupted throughout the calendar year. During 2011-2020, there was a steady decline in the number of students and trainees admitted to vocational education institutions. The main reason for the considerable reluctance of young people and adults to acquire working professions is the false stereotype of its prestige. As a result of the admission campaign launched in 2021, for the first time in the last ten years, there has been an increase in the number of entrants to vocational education institutions. New entrants are offered integrated, consolidated professions that will help them to acquire wide-ranging qualifications and competencies. The article ranks the most popular integrated professions among this year's entrants. Factors contributing to the prestige of vocational education were identified. In particular, vocational guidance is being actively provided to young students and the number of Training and Practical Centres is increasing. The process of optimizing the network of vocational education institutions will also enhance the prestige and competitiveness of vocational education. The study found that Lviv, Dnipropetrovsk, Kharkiv, Donetsk, Odesa, Zaporizhzhia, Vinnytsia, and Kyiv are the leaders in terms of the number of persons admitted to vocational institutions, the number of Training and Practical Centres established, the number of dual vocational training students. The main direction of further increase in the number of entrants to vocational education institutions is the adoption of the new Law of Ukraine "On Vocational Education" in the draft of which changes are proposed regarding the image of vocational education, as well as the terminology, content and mechanisms of functioning have been updated.*

Keywords: *vocational education institutions, system of vocational education and training, prestige, vocational orientation, integrated profession, Training and Practical Centres, dual training.*

References

1. Nychkalo, N. H. (n. d.). *Continuing professional education in the context of human capital theory*. Retrieved from <https://core.ac.uk/download/pdf/159616065.pdf> [in Ukrainian].
2. Ministry of Education and Science of Ukraine. (n. d.). *The concept of the State target social program for the development of vocational (vocational and technical) education for 2022-2027*. Retrieved from <https://mon.gov.ua/storage/app/media/gromadske-obgovorennya/2021/04/30/proyektkontseptsiyiderzhitsilovoyisotsprohramyrozvytkuprofosvity2022-2027.docx> [in Ukrainian].
3. Palyha, O. V., & Prytula, I. A. (2016). *Modernization of vocational education in Ukraine*. Vasylyvka. Retrieved from <http://vpl57.zp.ua/file/IYPNowfQ> [in Ukrainian].
4. Tkachuk, A. (2020). *Vocational education in modern conditions*. Retrieved from <https://www.prostir.ua/?library=profesijna-osvita-v-suchasnyh-umovah-pohlyad-z-boku-chastyna-2> [in Ukrainian].
5. Dovhanyk, N. M., & Chaliuk, Yu. O. (n. d.). *Criteria for social stratification*. Retrieved from https://ir.kneu.edu.ua/bitstream/handle/2010/36036/mddfs_21_59.pdf?sequence=1 [in Ukrainian].

6. Radkevych, V. (2017). Scientific principles of increasing the prestige of domestic vocational education. *Scientific Bulletin of the Institute of Vocational Education of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine. Series: Professional pedagogy*, 13. Pavlograd: TOV «IMA-pres». Retrieved from <https://jrnl.ivet.edu.ua/index.php/1/article/view/92/776> [in Ukrainian].
7. Nykonenko, A. V. (2014). Factors forming the shortage of workers at Ukrainian enterprises. *Personnel management and labor economics: theory and practice* (pp. 228-245). Kyiv: Vinichenko. Retrieved from <http://dspace.nuft.edu.ua/jspui/handle/123456789/15521> [in Ukrainian].
8. Kaliuzhna, I. (2019). *Psychological factors of professional self-determination of high school students*. (Extended abstract of candidate's thesis). Borys Hrinchenko University of Kyiv. Kyiv. Retrieved from <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/28994/> [in Ukrainian].
9. Luzan, P. H., Kravets, Yu. I., & Piatnychuk, T. V. (2012). *Formation of the content of professional training of skilled workers in integrated professions*. Kyiv: VET Institute of the National Academy of Sciences of Ukraine [in Ukrainian].
10. Ministry of Education and Science of Ukraine. (2019). *On approval of the regulations on the institutional form of obtaining professional (vocational) education* (Order No. 1552, December 12). Retrieved from <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-polozhennya-pro-institucijnu-formu-zdobuttya-profesijnoyi-profesijno-tehnichnoyi-osviti> [in Ukrainian].
11. SSI «Institute of Educational Analytics». (2021). *Education in independent Ukraine: development and competitiveness*. Retrieved from https://iea.gov.ua/wp-content/uploads/2021/08/Osvita-v-nezalezhnij-Ukraini-19.08.2021_FINAL-1.pdf [in Ukrainian].
12. Kochubei, T. D., & Mishchenko, M. S. (2021). Modern approaches to the problem of vocational work. *Habitus*, 26, 85-88. DOI: <https://doi.org/10.32843/2663-5208.2021.26.15> [in Ukrainian].
13. New Ukrainian school. (2021). *Methodical recommendations for optimizing the network of vocational (vocational) education institutions*. Retrieved from https://nus.org.ua/wp-content/uploads/2021/08/HO.projekt.Metod_rekom_optym_zakl_P-PT-O.27.08.pdf [in Ukrainian].
14. Kyiv City Council. (2021). *Valentyn Mondryivskiy: 13 communal vocational colleges will be established in Kyiv*. Retrieved from https://kyivcity.gov.ua/news/valentin_mondrivskiy_u_kiyevi_stvoryat_13_komunalnikh_profesijnykh_koledzhiv/ [in Ukrainian].